

Uit de collectie

Een zilveren Zeister plaquette

De plaquette van
Wienecke.

JanHein Heimel

Al geruime tijd is het Zeister Historisch Genootschap in het bezit van een bijzonder aandenken aan de goud- en zilverfabriek Gerritsen en Van Kempen aan de Karpervijver.

Het betreft een zilveren plaquette van 10 bij 15 cm, gemonteerd op een zwart stukje bakeliet, in de originele, blauwe, kartonnen doos.

Er is een frictiepers op afgebeeld te midden van allerlei producten van de fabriek zoals bestek, medailles, theepotten, schalen, e.d. Onder de pers is de naam te lezen van de ontwerper van dit kunstwerkje: J.C. Wienecke. De jaar- en keurmerken zijn de jaarletter X (1932), de Minervahelm B (keurkantoor Utrecht), de Leeuw I (zilveragehalte 1^e kwaliteit) en het meesterteken van Gerritsen en van Kempen (v K omsloten door een G). Boven aan de plaquette staat onder een kroon de naam: 'Koninklijke Fabriek van Gouden- en Zilveren Werken Gerritsen en Van Kempen Zeist' met direct daar onder het wapen van Zeist. In een artikel in de *Zeister Courant* van 24 februari 1932 valt te lezen dat bij de opening van de nieuwbouw van de firma aan de Karpervijver op 19 februari 1932 de genodigden een zilveren plaquette werd aangeboden naar 'modellé' van de heer Wienecke.

Johannes Cornelis Wienecke (1872-1945) werd geboren in Heiligenstadt (Thüringen), Duitsland. Zijn vader, Duitser van geboorte, was in 1856 Nederlander geworden en heeft als militair arts in Nederlands-Indië gediend. In 1900 trad Johannes Cornelis in dienst van de Rijksmunt te Utrecht als stempelsnijder. De bekende serie munten van koningin Wilhelmina met opgestoken haar is o.a. van zijn hand. Na een arbeidsconflict werd hij in 1921 bij de Munt eervol ontslagen met behoud van wachtgeld. Al eerder

ontwierp hij naast zijn werk bij de Munt ook voor anderen, met name particulieren. Opdrachten die geslagen werden bij Begeer. Na 1934 ontving hij ook van de Munt weer nieuwe opdrachten. Vanaf 1920 was hij ook actief bij de Nederlandsche Fabriek van Gouden- en Zilveren Werken Gerritsen en Van Kempen in Zeist. Van 1904 tot in 1923 woonde hij in Zeist; hierna verhuisde hij naar Bilthoven. Naast de penningen en plaquettes heeft Wienecke ook de tekstborden in de Pauw van Wieldrecht- en de Van de Pollbank in het Zeisterbos ontworpen.

In november 1940 werd hij lid van de NSB. Na de oorlog werd hij gedetineerd en overleed in kamp Apeldoorn op 8 november 1945. In 1948 werden zijn bezittingen vrijgegeven aan zijn erfgenamen. Hieronder was zijn plaquette- en penningverzameling van ongeveer 300 werken. De catalogus van zijn werk telt 468 ontwerpen.

Koninklijke Fabriek van Gouden- en Zilveren Werken Gerritsen en Van Kempen is een voortzetting van wat oorspronkelijk de firma J.A.A. Gerritsen was. Toen deze 'zilverfabriek' in Amsterdam geen ruimte had voor expansie vestigde de heer Gerritsen in 1904 zijn bedrijf in een voormalige fietsfabriek aan de Karpervijver in Zeist. De naam werd toen N.V. Nederlandsche Fabriek van Gouden en Zilveren Werken voorheen J.A.A. Gerritsen. In 1925 werd de heer A.E. van Kempen, tot dat moment directielid van de

grootste concurrent, mededirecteur. De naam van de firma werd gewijzigd in N.V. Nederlandsche Fabriek van Gouden- en Zilveren Werken Gerritsen en Van Kempen. Vanaf 1926 mocht het bedrijf het predicaat Koninklijk voeren. Op het voorterrein aan de Karpervijver verrees een nieuw gebouw dat in 1932 geopend werd. Na een fusie in 1960 werd een groot deel van de Zeister vestiging in 1970 verplaatst naar Voorschoten. In 1984 sloot de vestiging in Zeist geheel.

Van de hierboven beschreven plaquette is ook een bronzen versie verschenen, deze is zeldzamer dan de zilveren versie.

Literatuur

M.A. Pelsdonk (red.), e.a., *Johannes Cornelis Wienecke 1872-1945, medailleur en stempelsnijder*, (Herent, België 2017); in te zien in de studiezaal van Gemeentearchief Zeist.